

РАЦИОНАЛНОСТ И ПРАВСТВЕНОСТ

(Размисли в началото на 21 век - от един свидетел на 20 век)

Д-р Рачо Казански¹

*Който напредва в знанието,
а изостава в нравствеността,
той се движи по-скоро назад,
нежели напред.*

Аристотел

I

Към края на века един въпрос се разнесе по ефира: "С какво най-вече ще се запомни двадесетият век?" Бих се опитал да представя някои от най-правдивите отговори:

- Най-голям брой открития и изобретения, чието значение за всеобщия прогрес надвишава сбора от всички открития и изобретения, извършени през предишните деветнадесет века на Християнската цивилизация.

- Най-изобилни кръвопролития и свирепи масови изстребления на човешки същества, на цели народностни общности без оглед на

¹ Рачо Колев Казански е разностранна творческа личност – лингвист, публицист, историограф, стенограф, културолог, общественик. Той е това, което днес наричат *self-made-man* /самоизградил се човек/. Роден на 01.04.1909 г. в с. Казанка, Старозагорско. Завършвайки педагогическо училище в Казанлък, през 1928-1930 г. учителства в Кърджалийско. През 1936 г. придобива висше образование с докторат в Историко-филологическия факултет на университета в Тулуза /Франция/. Преподава френски език и литература в Швейцария. Учителства по търговска история и стопанска география в Стара Загора, по френски език в търговската гимназия в София. Две години е подначалник на Отделението за народна култура и висше образование в Министерството на народната просвета. Шестнадесет години /1943-1959/ преподава френски език и ръководи катедра "Чужди езици" в Стопанската академия в Свищов и след това - десет години - в Химико-технологическия институт в София. Извънщатен сътрудник е в Централната библиотека на БАН. Член-кореспондент е на италианската Асоциация за стенографска култура и на френското Дружество за библиология. Почетен член е на Белгийската камара за стенография и търговска кореспонденция, на италианската Стенодактилографска академия "Джузепе Алипранди". Д-р Казански е автор на университетски учебници по френски език, на научни студии, публицистични есета, юбилейни доклади и други в областите на историята, културата, стенографията, музейното дело и пр.

пол, възраст и цвят на кожата. В речника на всички езици се появи една нова зловеща дума: г е н о ц и д (1944).

- Спасяването на българските евреи: едно чудо на 20 век?...

- Сред събитията, които засягат пряко, особено болезнено и съдбовно България и българите.

- Илинденското въстание в 1903 г.

- Балканската война 1912-1913 год. - две световни войни (1914-1918 г.) и 1939-1945 г.; тържество на два тоталитарни режима със световно значение - Болшевишката революция в Русия 1917 г., Националсоциализмът в Германия (1933 г.). Войните се нареждат сред най-крвопролитните, тоталитарните режими - сред най-крвожадните... В паметта на българския народ завинаги остават три зловещи имена и три черни дати; Букурещ (1913 г.) Ньой (1919 г.) и Ялта (1945 г.), които излъчват вероломство, коварство, грабителство и абсурди....

Тия събития врѣхлетяха върху Европа и света след като в самото начало на века великият син на Франция Жан Жорес бе отправил следното предупреждение: "Човечеството е прокълнато, ако, за да доказва своята смелост, то е обречено вечно да убива (1903 г.)." Тия думи той произнася, след като е припомнил трагичната участ на Троя според описанието на Вергилий със съжалението и огорчението, че хората не са се поучили от това историческо нещастие: "По същия начин, от двадесет века насам и от период на период, всеки път, когато някаква звезда на единство и мир се е издигала над хоризонта, раздираната и мрачна земя е отговаряла с възгласи за война"!... Жан Жорес бе убит в 1914 г. Това бе знак за започване на Първата световна война!...

Днес обаче не е вече само войната, която тегне над съвестта на хората и съдбата на народите, на човечеството. Произволното и безразсъдно замърсяване и унищожаване на околната (жизнената) среда е достигнало през 20 в. застрашителни размери. Всъщност това

е резултат от многовековно пренебрежение на хората към този проблем. Още Данте (XIV в.) беше определил специално място в Ада за ония, които са извършили престъпление против Бога, против Природата и против Обществото. По-късно Монтен (16 в.) с огорчение въстава срещу неправилното отношение на хората към жизнената среда с думите: "Откъснахме се от Природата и искаме ние да я учим на нейния урок, да поучаваме нея, която ни водеше толкова щастливо и толкова сигурно". А два века по-късно Дидро (18 в.) се провиква горестно: "Непризнателни и развратени, хората се настървяват да замърсяват, да обезобразяват, упорито да рушат своята майка - Земята". А какво е положението днес, два века по-късно, когато се смята, че човечеството е достигнало до най-високата възможна точка на развитие и напредък, наречена "научно-техническа революция"?...Това развитие, замислено и дълго мечтано като движение и развитие към непрекъснато нарастване и разширяване възможностите за по-добър живот на народите, за повишено материално благополучие и духовно възвисяване, е докарало човечеството до задънена улица, от която не се вижда нито изход, нито възможност за връщане назад!... През 18 в. Русо се бе провикнал: "Назад към природата!" Но неговите думи са останали глас в пустиня...

Днес човечеството е изправено пред дълбока всеобхватна криза с планетарни размери:обществена, стопанска, политическа, духовна, нравствена... Според един съвременен американски учен "тая криза е без подобие в историята. За пръв път ние сме изправени действително пред опасността от изчезване на човешкия род и на всякакъв живот на тая планета"².

Естествено е човек да се запита: Коя е и каква е тая сатанинска стихия, която непрекъснато и невъзвратно тласка човечеството да се втурва безразсъдно към самоубийство, като оставя по пътя си

² Capra, Frijof. Le Temps du changement. (Science - Société - Nouvelle Culture). Monaco, 1983, 406 p.

купища от безумни дела? Положението е толкова невероятно, че граничи с умопомрачение. За да покаже своята обърканост, ученият посочва следния пример: "Днес ние можем да контролираме меко кацане на космически кораби върху далечни планети, а не сме в състояние да контролираме замърсяващите изпарения от нашите автомобилни заводи". Всичко това - мисля - е резултат от прекаленото внимание, което се отделя за умственото развитие и недостатъчното внимание към нравственото развитие на народите.

II

Основният проблем, който двадесетият век завещава на двадесет и първия век е чрезмерното разтрогване и нарушаване на равновесието между научните и технологически стойности, от една страна, и духовните и нравствени стойности, от друга страна.

У първобитния човек е съществувало естествено равновесие между живота и дейността на човека и човешките общности, от една страна, и тяхната жизнена среда, от друга страна. При оня стадий на развитие хората, както и животните, са имали поведение строго съобразено със законите на природата и диктувано от повелите на тези закони. Движещи сили в това поведение са били техният инстинкт за самосъхранение и тяхната интуиция. Всички техни лични или групови действия са били обусловени от изостреното им усещане към съдбовната жизнена стойност на околната среда, нещо, което е било в основата на техните сгрупирвания и на всички техни лични и групови движения и дейности.

Същата естествена интуиция и мъдрост е направлявала и определяла отношенията на човека и обществото към жизнената среда и в епохата на египетската и гръцко-римската древност. Голяма и укрепваща роля е играла в това отношение религията. Науката, философията и добрите нрави са съжителствали и са се развивали успоредно и в пълна хармония. Нравствеността е била регулатор в отношенията между човека, обществото и околната

среда. Полезно е да отбележим при това, че още по онова време започват да се появяват първите признаци на разрыв между рационалната мисъл и нравственото поведение.

Ще минат обаче векове, докато това явление започне да оказва влияние върху съзнанието на все по-широки обществени слоеве... Още Зенон е предупредил, че "Светът е сбъркал пътя"... (С тая уговорка, че тогавашният свят е бил Средиземноморието...). Докъде това объркване е довело човечеството днес всеки вижда с просто око. Данте е направил равносметка на резултатите от това объркване на пътя чрез символи и алегии, които ни зовът към размисъл:

*На попрището жизнено в средата
намерих се в лес тъмен по зла чест,
че правий път сбъркал бях в мрачината.*

*Тъй буен, див и гъст бе тоя лес,
че спомня ли го, цял ме мраз побива:
при грозний страх, с кой пълни ме до днес,
смъртта дори едва е по-горчива;...*

От памтивека целта на морала е била да осигурява жизнени условия за човека и обществото. До началото на християнското летоброение във всички човешки общности нравствените закони са били плод на инстинкта за самосъхранение и борбата за оцеляване. Всяко практическо правило е било и си остава зависимо от естествения закон за причинната връзка между нещата и явленията. Съществува винаги взаимна връзка, съобразена с природните закони, между причината и следствието, между поведението и действията на личността и обществото спрямо околната среда. Нравственият закон произхожда направо от естествените закони. Дидро казва: "Моралът е науката за естествените закони". Полезно би било да си припомним, че моралът, проповядван от традиционните религии и религиозни учения преди християнското летоброение има едни и

същи извори, които впоследствие са послужили за начало и на всички съвременни религии и религиозни течения.

Френският писател Андре Малро (1910-1976) основателно определя будизма и християнството като религии по-скоро нравствени нежели метафизически. А Жан-Пол Сартр (1905-1980). Като разсъждава върху морала на съвременното общество, заключава: "Буржоазната нравственост не произхожда от провидението: нейните всемирни и отвлечени правила са записани в нещата"...

В същия дух се изказва и Монтескьо: "Изобщо нравственият закон е израз на човешкия разум, доколкото той направлява всички народи на света". Християнските нравствени закони са посочени в Евангелието. Но, както историята ни сочи, обявените тук нравствени повели, превратно тълкувани и преиначавани, са служили и служат за пъстра завеса, за прикриване ламтежите за господство и експлоатация. Българският мислител-философ Петър Дънов (1864 - 1944), като пише за "Науката и възпитанието"³ уточнява относно религията /в лицето на християнските църкви/: В бъдеще "тя трябва да се съобрази с научните истини и да напусне старите си нрави и обичаи, които по неведение е допуснала за свой личен интерес, а не Божий. Необходимо е да започне да учи истината без приправка - истината, която просвещава и е съгласна с единството на живота и разума, живата истина, която облагородява и възвисява човешката душа в добродетел." И още: "В нашата Велика Майка-Природата се крие начинът на възпитанието." Подобни мисли той изразява и при изнасяне на стотици беседи със задълбочено тълкуване на текстове от Библията и Евангелието. За него "под Бог трябва да се разбира Майката-Живата Природа"...

Равновесието между нравствените закони и рационалното познание е претърпяло най-жесток удар през Средновековието,

³ Дънов, Петър. Науката и възпитанието. (Началата на човешкия живот). Бургас, 1996, с. 84.

когато Католическата църква е наложила изкривено тълкуване на евангелските текстове и норми за нравствено поведение на личността и обществото. Това е било извършено постепенно и незабелязано от огромното мнозинство вярващи, като се има предвид, че богослужението се е извършвало по традиция на непознатия за народа латински език, а преводът на живия и говорим език на народа се е смятало за смъртен грях. Само три езика се смятали достойни за предаване на библейските и евангелски послания: староеврейски, старогръцки и латински. Те са били обявени за свещени. Към тях е бил прибавен и старобългарският (църковно-славянски) през деветия век. Това събитие се нарежда сред най-забележителните в българската история.

Същевременно разпространението на древното културно наследство е било строго забранено от Инквизицията, а висшето духовенство и църковните събори системно внасяли допълнителни тълкувания на евангелистките послания в зависимост от лъкатушенията на техните светски ламтежи...

Сред най-очебийните и коварни изопачавания на евангелски текстове може да се посочи (като пример) извъртането на думите на Христос: "Този, който не е против нас, той е с нас"⁴. Тази мъдра и благородна мисъл е била "прередактирана" от йезуитите така: "Този, който не е с нас, той е против нас"! С този коварен подстрекателски повик хиляди и милиони невинни и достойни хора (сред най-достойните на този свят) са били обиждани, унижавани, покосявани, живи изгаряни на клади, без огледно и яростно изстребвани по време на религиозните войни и, в наше време, в нашия двадесети век, под ударите на тоталитаризма, който не бе нищо друго освен осъвременено издание на Инквизицията с всички нейни коварства, абсурди и жестокости... Едни и същи причини предизвикват едни и същи последици...през вековете... Движещи сили на тия безумни и

⁴ Ев. **Марко**, гл. 9, 38-41; Ев. **Лука**, гл. 9, 49-50.

демонични деяния са лъжата (обявена за истина) и нетърпимостта (превърната във фанатизъм), който бе жестоко заклеймен от Волтера с думите: "Да се смаже безчестника!"...

И тъй, в Средните векове Инквизицията е изкривила и опошлила основни евангелски истини, като ги заместила с коварни лъжи и заблуди. В нашия двадесети век ние сме свидетели на същото демонично посегателство. Тоталитаризмът наложи с груба сила и невиджан и нечуван терор цяла серия лъжи, заблуди, първобитни хитрости, в сравнение с които тези на Инквизицията изглеждат като наивна детска игра. Всеобщи признати, приети и исторически утвърдени понятия и нравствени стойности като добро и зло, обич и омраза, справедливост и неправда, истина и лъжа, чест и безчестие, хуманизъм, човештина, родолюбие, демокрация и диктатура, тирания... бяха скорострелно (от днес за утре) преобърнати, изкривени, замъглени или заменени с други (измислени от първобитни и болни умове...) и така системно и упорито преиначавани, че след половин век тоталитарна "обработка" с най.модерни средства за масово въздействие, каквито научно-техническата революция е изобретила или открила (включително и в областта на психиатрията!)... цели обществени групи и народи не са вече в състояние да се ориентират нормално в заобикалящата ги действителност, да се опомнят след коварния удар, да се разпознаят... Покрай другото тоталитарните тирани и безбожници се докопаха (без пушка да пукне!) до "непогрешимостта" на папата, в самия момент, когато той се готвеше да се откаже тържествено от това обременително и позорно достояние!... И папата стори това доблестно, с нравствена смелост и достойнство. В своето първобитно увлечение и умопомрачение съвременните тирани насочваха цели народи към антропоморфизъм...

Ромен Ролан писа навремето (между двете световни войни): "Светът се храни с малко истина и много лъжа". През отиващия си

двадесети век цели народи през дълги периоди се бяха хранили само с лъжа. За историята тези периоди ще останат като "време на Великата лъжа"... в името на истината, на правдата, на свободата, равенството и братството, на демокрацията и на... "Светлото комунистическо бъдеще"... Като дългогодишен почитател на великия писател, моя дълг е да отбележа, че и самият Р. Ролан беше на драго сърце приемал известни дози от тая народна храна, която беше ловко и коварно отровена... В същото незавидно положение попаднаха на момента и Максим Горки, Анатол Франс, Бърнард Шоу и още някои други велики писатели... При това, тази група писатели представляваше за нас ярко съзвездие, чието излъчване ние приемахме на драго сърце като "съвестта на Европа". В същото време някои техни творби и обществени прояви и особено някои прибързани и необмислени изявление се явяваха като допълнително насърчение на тоталитарните режими, които мъдрите и далновидни обикновени хора още тогава посрещнаха като "Царуване на Демони".

През епохата на Възраждането се откриха простори и пътища към процъфтяването на рационалистично мислене, което още в самото начало се опълчи смело срещу църковното мракобесие и средновековния духовен гнет. Векът на Просвещението (18 в.) бележи тържество на разума над предразсъдъците, над схоластическия догматизъм и преди всичко срещу верската нетърпимост. Следвайки своя победен ход, рационалното познание обещава на човечеството благоденствие, процъфтяване, щастие на земята в противовес на църквата, която му обещава щастие и вечно блаженство на небето. Рационалната мисъл постепенно се откъсва и отдалечава от мистичната мисъл и интуицията, като продължава своя ускорен ход самостоятелно, без да държи сметка за ролята на нравствените стойности, предлагани от големите религии и традиционните цивилизации. Материалистическата наука създава

своя собствена нравственост. Непрекъснато преследвани от историческия кошмар на църковното мракобесие, което беше задушавало всяка свободна мисъл, много учени и мислители чисто и просто отричат всякаква религия и всякакво мистично движение или езотерично учение. Според тях единствените приемливи закони за човека и обществото са законите, открити от положителните науки. Същевременно някои светли умове винаги са показвали отвореност към религията, като продължавали да се борят срещу злоупотребите, извършвани от нейно име. Тяхната интуиция ги насочва към убеждението, че нравствените закони са в действителност природни закони, които насочват поведението на човека към себеподобните си и към околната среда, като определят историческия живот на народите и съдбата на човечеството. В реда на тия разсъждения могат да се посочат думите на Хераклит, който казва: "Всички закони се подхранват от един единствен - божествения закон". А според Франсис Бейкън (1561-1626): "Философията, която в началото изглежда да води към атеизма, при по-задълбочено изучаване се връща към Бога."

Обаче известен брой учени, увлечени и зашеметени от главозамайващите успехи на естествените науки и математиката, слагат началото на мощно атеистично движение, което от началото на двадесетия век наложи своето официално господство над голяма част от планетата. С една реч, докато рационалното познание бързо се развива и процъфтява, неговият първичен естествен противовес, нравствените стойности, постепенно се подриват, засенчват, избледняват, изчезват... Всъщност този противовес от незапомнени времена е осигурявал жизненото и животворно равновесие между човека и неговата околна среда. Рационалната наука, откъсната от духовността и нравствеността, тласка стремително човечеството към най-голямата катастрофа в неговата история: Цялостно разрушаване на природата - необратимо замърсяване на почвата, водите, въздуха;

замърсяване умствено, духовно, нравствено... Какво да се каже за върлуващата стихия на омразата, нестихващите братоубийствени конфликти, които бушуват по различни области на планетата Земя!...

От само себе си възниква въпросът: Всичко е ясно. Това се чува и вижда от всички страни. Дори и Папата в своето великденско послание (Урби ет Орби - към града и към света (1998) отправи призив: "Да не се повтарят трагичните грешки, допуснати през отиващия си двадесети век". Всички съвременници знаят какво се крие зад тия думи "трагични грешки"... А никакъв глас не се чува, който да предлага "рецепта" за спасение и то веднага: време за губене няма!...

III

Внимателното изучаване историческия опит на народите ни насочва към една всеизвестна сред научните кръгове мъдрост "Сред пепелищата на всяка разруха се таят кълновете на ново изграждане, на ново възраждане." Достатъчно е младите поколения, които идват след разрухата, да си дадат труда да ги потърсят, да ги изровят, да ги съхранят и отгледат, както земеделецът отглежда и подготвя семената за посев...

Извор на надежда е обстоятелството, че още от средата на 19 век от религиозните среди започват да се чуват гласове за мирно съвместно съществуване и развитие между религията и науката. Самата наука бе вече стигнала до признаването на езотеричното и мистичното познание. Френският религиозен мислител и философ Морис Блондел (1861-1949) предлага помирение между разума и вярата и съгласуване между естествената (осезаема за човека) и свръхестествена действителност. Днес ние сме свидетели на едно изключително благоприятно развитие в духовната сфера към исторически благотворното съгласуване на научните истини и тези на всемирната мъдрост. Като се позовава на задълбочените

изследвания на редица известни физици, психолози и философи, цитираният вече американски учен Капра пише: "В наслоения многопластов ред на природата личните човешки съзнания са вращали в по-широките съзнания на обществените и екологични системи, а тези последните, от своя страна, са включени в планетарната мисловна система - духа на Гейя, който също така сигурно е част от един вид всемирна или космическа мисловност или Д у х⁵. Това всеобхватно гледище за света ни внушава и ни дава повод отново да се замислим върху някои понятия като: единство на човешкия род, сътрудничество, взаимопомощ, състрадание, великодушие, приятелство, братство. Реалността, която се крие зад тия понятия, е вградена в човешката личност още при нейното зачатие и при самото и раждане. И естествено е те да насочват и ръководят действията на хората и народите към изход от всеобхватната криза, която изтърпяват всички народи по света, цялото човечество. Волтер не беше чакал науката да посочи подобно гледище, за да се обърне към небето по повод една чудовищна неправда (каквито днес изобилстват по целия свят): "Към тебе се обръщам, Господи на всички същества, на всички светове и на всички времена... Благоволи да погледнеш със състрадание заблудите, свързани с нашата природа: нека тия заблуди да не причиняват нашите бедствия". Накрая авторът отправя горещо пожелание: "Дано всички хора да си спомнят, че са братя!"

Дошло е време, когато животът налага всички народи да стигнат до съгласие да предприемат и осъществят заедно решително връщане към чистите и бистри извори на духовността и нравствеността. Защото, както пише много нашумелият автор Ж. - М.Пелт: "Духовната същност е достойствие на всички цивилизации. Тя ще бъде крайгълният камък на слединдустриалното общество"⁶.

⁵ Виж Capra, Frijof. *Le Temps du changement*. (Science - Société - Nouvelle Culture). Monaco, 1983.

⁶ Pelt, Jean-Marié. *L'Homme re-naturé*. (Vers la Société écologique). Paris, 1977. 285 p.

Изворите са едни и същи за всички религии и цивилизации. Рене Дюбо⁷, (цитиран от Пелт), посочва този крайъгълен камък:

- И тъй, всичко, което желаете другите да правят за вас, правете го и вие за тях. Защото това е Законът и Пророците. (Матей, VII, 12. Християнството).

- Това, което смятате за омразно, не го правете на ближния си. Това е целият Закон; останалото е само тълкувание. (Талмуда, Сабат31/Юдейство).

- Такова е основното задължение: Не прави на другите това, което на теб би причинило зло. (Махабхарата, 5, 1517/Брахманизъм).

- Ето сигурното правило на любовта: да не правим на другите това, което не искаме те на нас да правят. Аналект, 15,23 (Конфуцианство).

- Никой от вас не е правоверен, ако не желае на брат си това, което желае за себе си. (Суннах, Исляма).

- Помисли си, че съседът ти печели твоя хляб и че съседът ти губи това, което ти губиш. (Т,си Шанг Кан Иин Пиен, . Таоизъм).

- Единственото добро поведение е да си налагаш да не правиш никога на другите това, което не би било добро за теб самия (Дадистан-и-диник, 94,5. - Зороастризм).

Все по-ясно става за все по-широк кръг хора и човешки общности, че днес отделният човек, народите и човечеството имат на разположение достатъчно светлини, които им сочат пътя към чистите извори на всемирната Мъдрост. Няма никакво основание (нито пък оправдание) да се противопоставят науката и религията, нито различните вероизповедания и нормалните духовни движения едни срещу други... Тия спасителни светлини са пръскани през първата половина на двадесетия век в България от Учителя Петър Дънов - вестител на Новата култура. След това в продължение на 45 години (1944-1989) българският народ беше лишен от тях чрез

⁷ Dubos, René. Choisir d'être humain. Paris, 1974.

полицейски мерки и терор. Но от няколко години трудовете на Учителя Петър Дънов отново се появяват, за да помогнат на нашия народ да се измъкне от тинята и идеологическата мътилка, които го задушават, и да заеме отново своето достойно място в новото възрождане на България и на света...

Но, освен българското Бяло братство, в периода между двете световни войни развиваха оживена и плодотворна дейност и други духовни учения, които пръскат същите светлини под други форми и хоризонти. Сред най-влиятелните полезно би било да представим на вниманието на читателите религиозното движение Баханзъм (основано от Баха-Уллах, род. В Техеран, 1817 г., поч. 1892 г.), което възвестява, че Божественото Единство изключва съперничествата и че, ако религията разделя хората, това означава, че тя е загубила своето основно призвание. Идеята за този съвременен мъдрец е обединението на всички хора с добра воля около обявените от него начала, които са формулирани въз основа на усещаното още по негово време за постигнато равновесие между рационалната и мистичната мисъл. Ще си позволя да изброя тук дванадесетте начала, които представят същността на неговото учение:

1. Добросъвестно дирене на истината без предразсъдъци и суеверия.
2. Единство на човешкото семейство без разлика на раса нито цвят - листа на едно и също дърво, цветя от една и съща градина.
3. Религията - източник на любов и мир.
4. Първично родство на пророческите послания.
5. Свещен дълг да се защитава науката и да се избягва разрывът между вярата и разума.
6. Отказ от силата като средство за национална политика и създаване на Международен съд с Общество на Народите.

7. Преподаване на общ всемирнен помощен език във всички училища на света, за да се отстрани една от най-големите прегради за взаимно разбирателство.
8. Задължително обществено образование, по-специално за девойките.
9. Равенство на правата за мъжа и за жената. Човечеството, което се труди, има две крила, за да лети. Само с едно, то остава на земята.
10. Работа за всички. Нито прекалено богати безделници, нито прекалено бедни, сведени до просия.
11. Премахване на крайностите: на едни богатство, на други - мизерия.
12. Над всичко - божественото единство и подчинение на волята Господня, възвестена чрез неговите откровения.

Веднага можем да си дадем сметка, че т. 6 от тая програма е изпълнена (поне формално) след Първата световна война. И в същия дух са изградени и други международни организации след Втората световна война.

Последователите на Бахаизма развиват от началото на двадесетия век оживена дейност в САЩ, Южна Америка, Азия, Австралия, а между двете световни войни "настъпиха" и към Европа, където се срещнаха с подобни братски учения. Сред най-значителните, ако не и най-значителното, се нарежда Всемирното Бяло Братство в България.

В САЩ Бахаисткото движение бе създадо Център за обществени и културни инициативи, сред които фондацията "Нова История", която отправя своите послания главно към младежта. Редица конкурси бяха организирани по проблемите на мира, международното сътрудничество, социалното преустройство и мечтата за изграждане на Световни Съединени Щати... Като пример заслужава да се отбележи конкурсът през 1932-1933 година,

организиран за европейската младеж на тема "Как младежта от средните и висши учебни заведения може да допринесе за осъществяване на Световни съединени щати"? През 1934 г. бе организиран конкурс за младежта на Централна и Южна Америка на тема: "Как младежта от средните и висши учебни заведения може да допринесе за преустройството на човешкото общество"?

Същите проблеми се изправят и днес пред младежта. И още много други, които непрекъснато възникват с бързото развитие на научно-техническата революция и задълбочаването на пропастта между разума и нравствеността. Сред най-тежките и най-избухливите е проблемът за енергийните източници, непосредствено свързани с проблема за опазване на околната (жизнената) среда: как да се спаси Майката-Природа от безумието на човека? Фр. Капра е озаглавил последната глава на своя забележителен труд: *"Преминаване към слънчевата ера"*. И той не е единствен, който мисли и пише за това. По този въпрос съществува вече изобилна литература. А последните думи на автора са: "Преходът към слънчевата ера е вече в ход в момента не само единствено във вид на нови технологии, но също така в един по-широк смисъл към основно преобразуване на нашето общество и на нашата култура."

Слънцето като фактор за "основно преобразуване на нашето общество и на нашата култура." Оттук започва очевидната практическа връзка между рационалната наука и езотеричната философия, между разума и нравствеността. Редица философи се докосват днес до този проблем, който ги надежда на мисълта, че при сегашното състояние на човечеството (време разделно!) от първостепенно и съдбовно значение е за всеки човек с добра воля и здрав разум да се обърне към слънцето не само като към неизчерпаем източник на енергия и здраве, но също така като фактор на психофизиологическо равновесие и, в последна сметка, като източник на д у х о в н о с т. Това общуване със слънцето е сред

основните стълбове на Всемирното Бяло Братство. Извършва се сутрин при изгрев слънце, след което се изпълняват ритмични упражнения и песни - паневритмия. "Слънцето е емблемата на Бялото Братство. То е извор на живота. Учителят започна делото си с Изгревите на слънцето. Той съветва да се излиза сутрин рано на открито сред природата... а Паневритмията, това са песни и танци на слънцето. Те носят неговия живот, красота и сила". (Сп. "Сила и Живот", бр.2, юни 1993 г. с.10). А това ще рече, че това общуване със слънцето в България се упражнява от самото начало на двадесетия век.

От 1937 година учението на Всемирното Бяло Братство, основано от Учителя Петър Дънов се разпространява във Франция от неговия ученик Михаил Иванов, който по примера на своя учител разглежда общуването на човека със слънцето в много от своите беседи. Д-р Андре Масон, ученик на Михаил Иванов, на 19 декември 1977 година защита докторска дисертация в Медицинския факултет на Университета в Монпелие на тема: "*Слънцето, Човекът и здравето*"⁸. Като се позовава на 267 рационални и езотерични източници, авторът проследява влиянието на слънцето върху традициите, здравето, мисленето, съдбата на хората, обществото и цивилизациите... през всички периоди в развитието на човечеството. Михаил Иванов разглежда задълбочено тия проблеми в творбата си: "*Към една слънчева цивилизация*"⁹, първата глава на която носи заглавие: "Слънцето - първоизточник на цивилизацията", а заключителните редове на книгата гласят: "Слънцето ни води към всемирна духовна връзка между хората. Трябва да престанем да искаме щото една раса, една религия, един народ или една идеология да господства над света: необходимо е всички да вървят заедно към всемирната религия, която е религията на любовта и братството".

⁸ Masson, André. Le Soleil, l'Homme et la Santé. Fréjus (France), 1980. 285 p.

⁹ Aïvanov, Omraam Mikhaël. Vers une Civilisation solaire. . Fréjus (France), 1982. 150 p.

Сред потока от размисли, които се старая да споделя с читателите, една мисъл на Русо се мярка непрекъснато и натрапчиво между редовете: "Нека си поставим за цел велики примери да подражаваме, нежели ялови учения да следваме". а през двадесетия век народите са достатъчно рискували и патили от своето лекомислено и сляпо влечение (и захлас!) по ялови учения. Последният пример и най-трагичен (позорът на двадесетия век!) злополучният опит с тоталитарните режими...

IV

В тоя ред на разсъждения едно неудържимо желание ме обзема да прелистия отново страниците на историята, за да потърся и откроя някакви "велики примери" за подражание при общественото устройство. Обаче при всяка нова страница, която прелиствам все по-натрапчиво у мен се загнездва една злокобна мисъл на някои историци песимисти: "историята на човечеството е история на човешката глупост!"...

Изморен от безнадеждно дирене, прелиствам с удоволствие книгите, получени от Франция по време на "Студената война"... И тук откривам следи от такъв пример, но до края на Втората световна война, изглежда, историците не са му обръщали особено внимание и той е останал неизвестен за широката публика... Макар че нашироко са описвани събития, свързани с него: кръстоносния поход, организиран от папа Инокентий III срещу "еретиците-албигойци" (Албигойската война), създаването на църковния трибунал за съдене на еретици, печално известен под името "инквизиция" и пр. В продължение на седем века този пример е бил сякаш покрит с дебел пласт безмълвни пепелища, натрупани от пожарищата и кладите, запалвани и разпалвани от безумието и яростта на хората...

Това е примерът на окситанската цивилизация¹⁰, която се е породила и разцъфтяла в географската област, разположена между Пиринеите, Атлантическия океан, Черната планина (във Франция), Алпите и Средиземно море. Тя е получила мощен тласък в своето развитие и процъфтяване след проникването тук на Богомилското учение (от България) и бързото му и широко разпространение сред всички слоеве на пъстрото окситанско общество. Тук последователите на Богомилското учение били наречени *к а т а р и* (от гръцката дума *к а т а р о с*) (чист).

Непосредствено след Втората световна война просветени и прозорливи умове от този кът на Франция се заемат да измъкнат от забвение "тая жива легенда". Така че, от половин век насам светът има възможност да обърне постепенно поглед към едни пакостно пренебрегнати страници в своята история. Сега насочва вниманието си към тях, без да е успял да се взре, да проникне в тях и да се поучи от тяхното далечно послание. Всички автори са единодушни в убеждението и твърдението си, че в тия страници откриват едно загубено през вековете духовно съкровище. Всички оценки и тълкувания се сливат в един поток на велико нравствено удовлетворение и дълбоко поетично възхищение пред това историческо явление, което сияе през мрачината на вековете с лъчението на някакво приказно видение...

- Началото на окситанската цивилизация се отнася към галоримската .

¹⁰ За повече относно окситанската цивилизация, Виж: René Nelli. *Le Phénomène Cathare (Perspectives philosophiques et morales)*. Toulouse, Privât, 1964. 200p.; René Nelli. *La Vie quotidienne des Cathares du Languedoc*. Paris, Hachette, 1969. 297 p.; Renée-Paule Guillot. *Le Défi cathare*. Paris, R. Laffont, 1975. 250p.; Jacques Madaule, René Nelli, Michel Roquebert. *Albigéois et Cathares. Réalmont (Tarn)*, 1976. 147 p.; Michel Cose *Le Livre d'or de l'Occitanie*. Paris, Seghers, 1977. 272p.; Renée Mussot-Goulard. *Les Occitans (L'aventure humaine. Un mythe?)*. Paris, Albin Michel, 1978. 248p.; André Cauvin. *Découvrir la France cathare (Guide Marabout)*. Paris, 1980. 188p.; Michel Roquebert. *Montségur (Les cendres de la liberté)*. Toulouse, Privât, 1981. 208 p.

- Тази цивилизация, която възниква и се развива с такъв устрем и такава оригиналност, е единствено и неповторимо явление в Европа.

- Заселването на богомилите, катарите в средата на 12 век е подействало като катализатор, който е засилил и ускорил обединението на различните обществени слоеве, като е осъществил съгласуването на различните идейни течения.

- Катарите (богомилите) са успели да обединят и да съгласуват всички елементи на традиционната окситанска цивилизация, за да образуват едно мощно цивилизаторско течение.

- Тук именно е проникнало и се е разпространило богомилското учение като най-завършен израз на една оригинална цивилизация, със своя култура, свои нрави, свои закони...

- Процъфтяването на окситанската цивилизация е достигнало своята връхна точка (апогей) в края на 12 и началото на 13 век.

- Не е случайно, че богомилството е открило в Окситания човешката почва, която е била най-благоприятна за неговото разпространение: като се противопоставя на религиозния фанатизъм, то предлага любовта и словото вместо грабителството и Инквизицията.

- Тяхната вяра и духовните начала, които са ги ръководили, представлявали катализатор, който тласнал процъфтяването на окситанската цивилизация към нейния апогей.

- Това е наченка на едно бъдещо общество.

- Окситанската цивилизация е една цивилизация на свобода и взаимноотношения, на хармония със света.

- В средните векове Окситания се превръща в образец за варварска Европа.

- Всички изследвания ни водят към образа на една оригинална и могъща цивилизация, която е плод на обединяването на множество хармонично размесени цивилизации: шансът на Франция за двадесет

и първия век!... Едно непреодолимо желание ме обзема да се провикна: "Шансът също така на Европа и целия свят!... Тая блестяща цивилизация е достигнала своя голям разцвет през дванадесетия век, когато катарите са могли да извършат чудото да изградят и укрепят сътрудничеството, солидарността, общественото спокойствие и единство, при всеобщо приета търпимост между всички обществени слоеве и всички вероизповедания: феодални владетели, васали, селяни, занаятчии, търговци, духовенство и верующи, католици, мюсюлмани, израелтяни, латинци, католонци, окситанци, гърци, левантинци... Всички исторически свидетелства са единодушно в констатациите и твърденията си, че това космополитно общество се е радвало на високо благосъстояние, непознато в останалия тогавашен свят. Но то е било разрушено от фанатизирани и озверени пълчища, връхлетели от Север. В учебниците това събитие се разглежда като "Албигойска война". Пише се и за създаването на църковен трибунал - Инквизицията...

Нека добавим и уточним, че още от началото на християнското летоброение човешката общност, която е населявала тая географска област (истинската земя!) е била широко отворена към всички земни и морски хоризонти. Тази земя е приела и приютила не една цивилизация: галска, латинска, древногръцка, християнска, арабска. Широко отворени са били нейните врати и за разпространението на Богомилското движение, което от десетия век е започнало да настъпва от България на запад през Босна и Херцеговина, Далмация, Ломбардия, Южна Франция (Окситания), където е пуснало най-дълбоки и плодови корени, и оттам по цяла Европа... От цитираните по-горе мисли на различни автори се вижда, че Богомилите (катарите) са изиграли решителна роля за укрепването и разцвета на Окситанската цивилизация със своята културно-просветна и организаторска дейност. Тя е била и хранителка на всички съкровища на рационалната наука и древната гръцка и

латинска култура, преследвани и унищожавани от инквизицията. Останки от тези съкровища са се запазвали из манастирите по тая земя по времето на средновековното църковно мракобесие. Някои спомени и възпоминания за Окситанската цивилизация са запазени и до днес и са извадени на показ от манастирските скривалища. Такива възпоминания открих например в общинския дом на Тулуза (някогашната славна столица на Окситания), където няколко алегорични картини привличат веднага вниманието на посетителя. Първата е обяснена с думите: "Законът, Справедливостта, Истината". Под друга картина се чете обяснението: "Минерва, която бди над Тулуза". И още една: "Поезията, която среща Тулуза и се настанява при нея". А под една изящна скулптура: "Нашата любов, като стария храст, се раззеленява през сезона на цветята"... Тия образи и надписи ни навяват странни и вълнуващи видения и неизказуемо усещане за някои особености на Окситанската цивилизация. Но думата, която ни грабва веднага и ни дълбоко впечатлява е "Истината", която излъчва живителното дихание на Окситанската цивилизация. Като се водят по светлините на Истината, всички членове на окситанското общество са достигнали, всеки по свой път и според силите си, до чистия и непресъхващ божествен Извор на Всемирната мъдрост, която подхранва обществената хармония и човешкия мир. Да си припомним, че думата "Истина" (наред с думата "Любов") е сред най-срещаните и ключови думи в речника на всички духовни учения и движения. На тая дума особено набляга и споменатия в началото велик французин Жан Жорес в своята реч пред младежта в 1903 г.: "Смелостта, това означава да търсиш Истината и да я казваш; това означава да не понасяш закона на лъжата, която шества тържествено"... Нека припомним, че тия думи са произнесени от едно свидно чедо на Окситания. На неговия паметник в градинката пред общината на Тулуза четем: "Жан Жорес (1859-1914). Апостол на мира." Другите две думи от надписа под

първия образ са: "Законът, Справедливостта" (да се подразбира) пред които всички членове на това общество са безусловно равни без оглед на тяхното родословие, етническа принадлежност, цвят на кожата, вероизповедание, занятие, образование, обществено положение... При описание уредбата в това общество историците за пръв път употребяват думата "Демокрация" в съвременен смисъл. Както се вижда от споменатите образи, на особена почит в това общество е била Минерва, древноримската богиня на мъдростта, покровителка на занаятите, изкуствата и науките.

Последните два образа се отнасят до поезията и любовта. На тая тема може да се напише цяла обемиста книга. А може би и не само една... Защото в недрата на това общество се е породила и процъфтявала мерената лирична поезия, възпяваща любовта, понякога придружена от героични подвизи. Това е известната в литературата поезия на трубадурите, които в любовните песни все по-смело и по-често вмъкват сатирични, епозовски нотки. Влиянието на тая лирика се е разпространило бързо в северна Франция, а оттам и по цяла Европа. Като описва същността, прелестите и всемирното влияние на тая литература, с която е закърмен от най-ранно детство Данте Алигиери, един виден литературен историк заключава: "Врхлетялата внезапно Албигойска война е унищожила тая блестяща цивилизация"¹¹. В това вълнуващо за мен изброяване все пропускам да спомена за едно друго видение в Тулузката община. Това е една огромна картина, която представя гибелта на Симон дьо Монфор (предводителя на освирепелите кръстоносци от Север), поразен от един камък, изхвърлен от монометна машина, обслужвана от женски отряд при обсадата на Тулуза в 1218 г. Зрителят веднага схваща символичното значение на образите в тая картина: първото е безусловното равенство между мъжете и жените в окситанското общество: равни права, равни задължения!... И в

¹¹ Des Granges. Histoire illustrée de la Littérature française. Paris, 1928. 975 p. (p. 90).

това отношение Окситанската цивилизация се явява предвестник... Да си спомним, че и в днешно време в много страни на света жените продължават да жадуват за равни права с мъжете!...

Това хармонично общество е станало жертва на лъжата, фанатизма и грабителството... Много тонове са изписани за това зловещо събитие (зловещо и позорно) в историята на християнската цивилизация. Поне един епизод заслужава да се спомене за поука. При клането, последвало обсадата на гр. Безие (1209 г.) са избити повече католици отколкото катари. Евреите, по-предвидливи, са напуснали града преди обсадата. Като зловеща ирония звучат думите на папския посланик Арно Амори при нахлуването в града: "Избийте ги всички! Бог ще разпознае своите!"

Катедралата, която е била претъпкана от хора (жени, деца, старци) е била опожарена от всички страни. Нито един не е оцелял от пушеците и пламъците. Населението на един дванадесетхиляден град е било поголовно унищожавано!...

Всеки грамотен човек би бил съблазнен да потърси някакво друго подобно събитие в историята на света. И това е естествено. Още повече, че събитията като че ли се повтарят с известен ритъм или си приличат. За мен, не е нужно да се търсят други подобни примери в историята. Примерът е в момента пред мен в тая трагична за Балканите 1993 година: С а р а е в о. Жителите на Безие са загинали под меча на озверените нападатели и от пламъците на опожарената катедрала. Жителите на Сараево биват избивани с оръдейни снаряди, насочвани към централния площад, претъпкан с народ в пазарен ден. Осем века след трагедията на Безие, в Сараево се избиват безогледно мирни граждани в името на какво: в името на национално чиста държава. А в Безие? в името на "правата католическа вяра"... Моята чувствителност към жертвите е историческа, моята болка неизмерима... Тия в Безие са ученици и последователи на българските богомили. Тия в Сараево са далечни

(но кръвни!) потомци на босненските богомили (които са братя на българските) - приели исляма, за да си отмъстят на Католическата църква, която ги е преследвала. И тъй: и в Бездие и в Сараево жертвите са от едно тесто замесени. а палачите? Не заслужава да се споменава тяхното име! Налага се, натрапва се една трагична историческа аналогия между злощастната съдба на единия и на другия, намиращи се на двата срещуположни края на нашия континент, с осем века отдалеченост във времето. Сараево днес е символ на едно космополитно отворено общество в края на двадесетия век, точно както Бездие е бил такова общество в началото на 13 век. По този повод съвременният хуманист Джордж Сорос (човек с планетарен поглед върху нещата) пише във в. "Таимс", 2,8,1993 г.:

"Вярвайте, ако щете, но Сараево е най-космополитното, най-веротърпимото и най-цивилизованото място от цяла бивша Югославия. Тук четири различни вероизповедания са съжителствали мирно в продължение на векове. В Сараево живее многобройна европейска общност от XV в. Тук именно Югославската телевизионна станция намери убежище, когато беше прокудена от Белград. Жителите на Сараево се съпротивляват най-живо на всяка етническа и религиозна дискриминация. По някаква ирония на съдбата босненските мюсюлмани са истински граждани и те са далеч от изповядването на фанатизма, с който ние сме свикнали да свързваме исляма."

Окситанската цивилизация е била брутално и свирепо унижена в началото на 13 в. Бездие е вечен и зловещ символ на тая историческа катастрофа. Осем века по-късно, като съвсем от изневиделица, една сходна цивилизация, която бе дала своя принос някога за обогатяването и разцвета на окситанската, се унищожава безогледно пред смаяните и ужасени погледи на света. Тепърва ще се уточняват пораженията, нанесени на ценните и единствени по

рода си културни паметници от снарядите на нападателите. Сараево остава символ на тая катастрофа. Два символа, две знамения, две предупреждения. Дали наистина историята се повтаря? По тоя въпрос историците спорят. Някои казват, че тя се била повтаряла, но не буквално, а като фарс. Но, да бъдем съвсем наясно, че има нещо, по което никой разумен човек не може да спори. а то е, че в историята периодически се повтаря човешкото безумие!... В споменатата статия Джордж Сорос пише: "Войната тук е обявена в името на доктрината за етнически чиста държава. Но... когато етническата принадлежност е издигната в степен на доктрина, тя става опасна. А когато по тоя критерий се оправдава изстреблението на съперничаещи етнически групи, това застрашава самата цивилизация. А точно това се върши в Босна. ...Ако следователно такова схващане вземе връх в развитието на съвременния свят, това ще отбележи края на нашата цивилизация..." С това уточняване, че тук не става дума за две нации, а за две религиозни групи от една и съща нация. Следователно става дума не за международна, а за религиозна война... в края на двадесети век!...

Нека отбележим, че трагедията на Београд се е случила в началните години на средновековната инквизиция (учредена в 1183 г.), която бе законодателно премахната с декрет от Наполеон I в 1805 г. А трагедията на Сараево се случва съвсем в края на съвременната инквизиция. С осем века отдалеченост във времето едни и същи демонични сили се нахвърлят, връхлетяват необуздано и свирепо срещу човешки общности, които се осмеляват с лично поведение пред народите да посочат пътя, който трябва да се следва, за да се избегне всеобща катастрофа, безразсъдно самоубийство. В тоя ред на мисли, полезно ще бъде да припомним хронологията на някои събития, които съпътстват трагедията на Сараево. Само през месец септември се стичат съгъстено различни събития, които говорят за

объркаността на онова време, будят тревога и насочват хората с добра воля към размисъл...

- Световната преса коментира с тревога връщането на власт на бившите комунисти в някои източноевропейски страни.

- Солженицин напомня, че комунизмът не е мъртъв...

- Президентите Митеран и Вайцекер, на посещение в Полша, отправят предупреждение за връщане на тоталитарните д е м о н и в Източна Европа.

- Докато братоубийствените изстребления в Босна са още в разгара си, палачите на тази страна-мъченик подготвят някакъв нов Балкански съюз под етикета на правословието (с ясното съзнание и признание, че водят религиозна война - нов кръстоносен поход...) Това е политическа акробация, непозната в историята и непонятна за здравия разум. И тук се сблъскваме с една невероятна ирония на историята: техните първи действия за осъществяване на този нов "Свещен съюз" съвпадат със заседанията на Световния съвет на Църквите в Чикаго. И тъй магически скок от материализъм и атеизъм към православие... Непосредствено след сгромолясването на тоталитарния режим под тежестта на собствените си престъпления, недомислия, безумия и абсурди, балканските инквизитори се регрупирват, търсят съюзници, за нови опустошителни настъпления - нов кръстоносен поход... Пред прага на 21-век, осем века след злокобната Албигойска война...

V

Но успоредно с тия невероятни и обидни за здравия разум политически и идеологически акробации, в света протичат събития и процеси, които дават надежда за изход от тая невероятна и изкуствено поддържана бъркотия. Бързо расте надеждата, че след толкова много преживени нещастия и пропуснати възможности, този път международните организации ще съумеят да обуздаят силите на

злото и разрухата, за да се избегне една нова и, този път последна световна катастрофа.

От зова на абата Сен - Пиер, който в 1713 г. предложи Проект за вечен мир и Ж.Ж. Русо, който призова хората да се върнат към природата и да престанат да я замърсяват и унищожават, многобройни национални и международни организации (официални и неофициални-граждански) възникнаха и развиваха дейност между двете световни войни: на първо място Обществото на народите и Конференцията за обезоръжаването, които не оправдаха надеждите на народите. Още тогава последната бе обявена за Конференция на търговците на оръжие... И събитията, които доведоха до Втората световна война потвърдиха тая жестока присъда.

През лятото на 1937 г. Париж бе домакин на блестящо и внушително Международно изложение, на което всички участващи страни се надпреварваха да представят предимствата на своето държавно устройство, разнообразието и качеството на своята стопанска продукция, блясъка на своята култура и твърдата си воля за укрепване на международния мир и засилването на международното сътрудничество. След обиколката на различните палати посетителят оставаше с твърдото убеждение, че този път призивите за мир не ще останат глас в пустиня. Един повик господстваше над всички останали: "Никога вече война!" на десетина езици... Две години по-късно избухна Втората световна война. При това един френски писател (Виктор Мерик) беше предупредил чрез заглавието на свой роман, че, ако тя избухне, ще бъде съвсем последната за човечеството...(Ла Дер Де Дер).

Днес, след края на двадесетия век, отново, народите се въоръжават с надежда, че не ще бъдат изненадани от нова война или друга катастрофа от този мащаб. Междувременно, редица други коварни злини и беди дебнат и изненадват хората, народите, човечеството.

- Преди всичко опасността от неправилното, престъпно или небрежно използване на атомната енергия поради все още голямата пропаст между рационалното мислене и нравствеността.

- Масовата бедност и гладът, които засягат около един милиард хора.

- Неграмотността, от която страдат същите тия хора.

- Тероризмът, който си служи с все по-разрушителни средства и коварни методи.

- Тоталната война, която силите на Злото водят срещу свободната мисъл. Нейният най-зрелищен израз е тероризмът срещу писателите и журналистите, които проповядват (веро-)търпимостта и сътрудничеството между хората и народите.

- Н а р к о м а н и я т а.

Л ъ ж а т а - "Първата от всички сили, които водят света през двадесетия век".

През 19 век Раковски беше отправил зов за борба срещу невежеството - "тойзи най-голям неприятел чъловеческаго рода!"... "Ние трябва да съкрुшим глава того неприятеля си и да го махним от помежду си. Без тая победа нищо добро да не ужидавами от нигде." Същите думи важат и днес, но за друг враг на човечеството, както установява френски мислител от двадесетия век:

"Днес, както някога, врагът на човека е дълбоко в самия него. Някога това е било н е в е ж е с т в о т о, днес това е л ъ ж а т а"¹²

През двадесетия век лъжата нанесе странни и непоправими поражения върху съзнанието на милиони хора в политически, международен и исторически план. На Балканския полуостров налудничави мозъци измислиха нови нации, отрекоха ясно установени и всемирно признати исторически факти и събития, извършиха първобитни фалшификации на историята - все неща, които хората от минали векове не биха могли да си представят, а

¹² Revel, Jean-François. La Connaissance inutile. Paris, 1988. 402 p.

днес нормалните хора все още не могат да повярват на очите и ушите си... И като си помисли човек, че този невероятен непонятен за нормалния човек "умствен разврат" и това нравствено падение фигурират в официалната програма на някои национални академии на науките... Как нормалните хора и миролюбивите народи могат да се противопоставят на това уродливо явление, което е едно от най-позорните и срамни петна на двадесетия век? В момента има само едно оръжие: И с т и н а т а. В условията на демокрацията тя все още и все пак има шанс да победи и възтържествува. Ако и това не помага, човечеството е обречено!... През вековете досега тая свобода се е оказала неравна, както констатира Еразъм. А седем години преди цитираното тук послание на Жан Жорес към младежта (т.е. в края на деветнадесетия век) Учителят Петър Дънов призовава: "За да се премахне з л о т о, е необходимо и с т и н а т а да се внушава във всеки ум, да се представя във всичките ѝ видове, форми, образи и степени пред всеки човек, за да стане сила и двигател на духовното просвещение"¹³. Приложена към днешна дата, това ще рече тая препоръка да бъде включена в програмите на всички възпитателни заведения на света, без изключение!... Но педагогическият опит показва, че още в дома се изгражда движещата сила, която ще насочва детето по правилния път за цял живот. А къде е домът днес? Той линее след понесените удари на безпътицата и е задушен от идеологическа мъгла. а това е "единствено място за раждането на доброто. Той е първото светилице на човечеството, в което майката и бащата са първите първосвещеници при олтара на човешката душа..." От дома човечеството е трябвало да очаква с надежда хиляди години раждането на всички добродетели"¹⁴. А тия добродетели са основните съставки на новия манталитет, за който се тръби навсякъде по света.

¹³ Дънов, Петър. Науката и възпитанието. (Началата на човешкия живот). Бургас, 1996.

¹⁴ Пак там.

Този нов манталитет (ново мислене) не се появява от невиделица, не се изгражда наведнъж. Необходими са продължителни, системни, организирани, целенасочени усилия в семейството, в училището и във международните организации.

Между двете световни войни аз използвах повода от един международен конкурс, за да предложа някои мероприятия в тая насока, които и днес не са изгубили своето значение:

- Присъединяване на всички хора с добра воля (които осъзнават своите исторически отговорности) към миролюбивите и екологически национални и международни организации.

- Върху общата плоскост на схващането за всеобхватна и взаимна зависимост между хората, народите и околната среда - основна реформа на образователните и възпитателни системи, съгласувано във всички страни на света, успоредно с постепенното завръщане към чистите извори на изгубената през вековете д у х о в н о с т. В училищните програми задължително трябва да имат място проблемите на екологията и нравствената философия. в тая съгласувана програма ще се избегне абсурдът да се допуска в една страна да се разпространяват безнаказано исторически лъжи и измислици, като едностранно се насажда яростен шовинизъм, докато в съседната страна се проповядва мир, международно разбирателство и искрено сътрудничество.

- Въвеждане в програмите на всички училища на света - един общо приет международен език с оглед да се избегнат езиковите прегради между народите.

- Признаване на отказа от задължителна военна служба като основно гражданско право.

- Да се насърчава младежта да участва в мероприятията на Международната гражданска служба. Тази организация, създадена непосредствено след Първата световна война от швейцарския филантроп Пиер Серезол, показва и доказва своята огромна роля и

получи отлични резултати в градивно-материално, културно и нравствено отношение. Само Международната гражданска служба може положително, полезно и разумно да замени постепенно задължителната национална военна служба. Тя е предназначена да извършва възстановителни работи при разрушения, причинени от някаква катастрофа, пожар, наводнение, земетресение, изригване на вулкан, опустошения, предизвикани от въоръжени конфликти (не дай Боже!) и т.н. Извършват се и обществено-полезни строежи и рекултивиране на почви във всички случаи, когато не се причинява увеличаване на безработицата. Съжителството и взаимоотношенията между доброволците и местното население имат огромно и трудно за описване възпитателно въздействие и значение, светлините на което се разнасят бързо по всички крайща на света. Пожелавам на всички български девойки и младежи с добра воля и родолюбив пламък в сърцето си да изпитат неописуемото щастие да се участва в световнообхватната дейност на тая високо хуманитарна международна организация.

Надявам се, че и много други благородни инициативи ще бъдат замислени и предложени от българската родолюбива младеж, която през януари 1997 година разсея моето отчаяние и доказа, че е достойна за храбрите и велики свои предци и че е готова и година да посрещне, отговорно и прозорливо предизвикателствата на 21 век, който, след разрухата, безумията, лутанията и абсурдите на 20 век, ще открие пътя към новото Българско възраждане. А, наред с това, ще може достойно да участва и във възраждането на Европа и света.

През 60-те и 70-те години френската младеж, която бе израснала сред ужасите на Втората световна война, показва и доказва готовността и решимостта си да поведе и води системна борба за обновление и преобразование в посока към създаване на нов манталитет особено що се отнася до социалната сфера и международните отношения. Първия отзвук от това паметно

движение на младежта бе серия от основни реформи в образователната система. Многолюдните манифестации на френската младеж, бяха "камбаните", които разбудиха младежта на цяла Европа. Само в тоталитарните страни младежта продължаваше да дреме под чадъра на "комунистическото възпитание"... В светлината на тия събития, манифестациите на нашата родолюбива и златна младеж през януари 1997 г. представляват паметно и щастливо събитие в най-новата история на България. У нас се зареждат реформи и промени особено в образованието и възпитанието към нагаждане на мисленето и поведението на хората спрямо бързо променящите се обществени и международни отношения. Това развитие може да се разглежда в контекста на предвижданията на цитирания в началото автор (Капра):

"Обществените движения през 60-те и 70-те години представляват новата култура, която отсега нататък е готова да извърши прехода към слънчевата ера. Докато преобразованието е в ход, упадъчната култура отказва да се промени, като се привързва все по-яко към своите отречени от времето идеи; а що се отнася до господстващите обществени учреждения, те отказват да отстоят своята господстваща роля на новите културни сили. Но те неизбежно ще следват процеса на своя упадък и разлагане, докато новата култура ще продължава да се утвърждава и, накрая, ще достигне до положението да поеме полагащата ѝ се господстваща роля. Времето на промяната е близко. Преобразования от такава величина не могат да бъдат спрени от краткосрочни политически действия, а това ни дава сигурни надежди за бъдещето."